

J E L E N K Ö R.

68. szám.

Pest szombat augusztus 23dikán

1834

Foglalat: Magyar- és Erdélyország (István ünnepe Budán; Marosszék adománya b. Wesselényi Miklósnak; Ó-Arad sz. kir. város; Szerém új főisp. helytartója; Gmunden taván ünneplés; vakintézeti próbatétel). Anglia (felőházi vitatás aug. 5.; negerek fölzsabadulási napja; O'Connell; amerikai hírek 's egyveleg). Franciaország (National elítéltetése; déli Franciaország szelleme; strassburgi nemz. őrség ellenmondása; Dupin beszéde). Spanyolország (hivatalos hadi tudósítás; újabb hírek). Portugália (p. Braga halála 's a t) Schweiz szövetség-vizsgálati kérdés). Németország. Dánia.

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsonyban aug. 19kén a' RR. kerületi ülésében a' polg. törv. javítási XIIIik czikk „curialis haszonvételek eltörlesztésirül“ forga vitában.

Aug. 20kán Budapest szokott szertartással üllé meg sz. István király ünnepét. Belsőleg ki ne érzene hálát, ki ne törekednék fölmagasulni szívében a' magyar keresztység nagy apostolához, ki tudja, hogy e' nemzeti nagy, koronás szentünk által erős munkával honunkba telepített keresztység lön alapja keleti zordonságunk szelidültének 's esinosultának, támasza hosszú országos főmaradásunknak, 's boldogító kútforrás, mellyből hajdanunk vitézletére oltott európai művelődésünk 's műveltségünk áldási szívárogtak. A' méltán hálás magyar egyház buzgón ülli e' dicső napot 's külső méltóságát érdemlön tartja fön, úgy is mint fejedelmi apostolunknak, úgy is mint első rendű állapítójának. Ez oldalról Budán is kimerítőnek mondhatni a' fényt, az egyházi szertartások, a' Pestről lobogók és zászlókkal seregült ájtatos menet búcsúra, a' nemzeti köntös-pompában díszelgő férfiak, világi 's hadi kormányhatóságok, megyei 's két sz. kir. városi valamint kir. egyetemi előjáróságok nemzeti ünnepre emlékeztetének. Hosszu csillogó menetben vitették a' szent jobb a' vári kápolnábul a' fő szentegyházba, hol a' szent áldozatot m. Ocskay Antal baczi püspök 's helytartó tanácsos ur teljes fényel mutatta be, az egyházi beszédekét pedig két jeles szónok tartotta, t. i. Gosztonyi esztergami kánonok ur magyarul, Fletzer pesti leopoldvárosi káplán ur pedig németül. A' föltódult ájtatoskodó népség valamint másszor e' napi alkalomkor, úgy most sem férvén a' tágas egyházba, hemzsegő sokaságban maradt kün, kísérve később a' szent jobbal visszatérő menetet, mellyet a' díszpiaczon hosszú sorban állott két osztály gránátos magyar katonaság háromszori puskalövással, a' bástyafokokra szegzett álgyuk 's mozsarak pedig robaikkal tiszteltek. Méltó említésre sz. kir. Buda városának már néhány év óta gyakorlott azon buzgósága, hogy ez ünnep alkalmával a' nép közt nagy számú nyomtatott magyar István-ünnepi énekeket osztat ki. Este külső vidulás rekeszté az ünnepet, mint illett szinte Budán. Ugyanis az e' nyáron fölkapott téres 's elég kellemű

Horváth-kert ez alkalomra különös gonddal világitatott ki; díszesen átsugárzó, nagyszerű oszlopok, István király életnagyságu képe, 's óriási betükkal neve, a' kép mellett meg egy csoport régi magyar hősök képei, koszoruk, 's koronák voltak a' szemét elfoglaló fő tárgyak; 's mind ezek körül, és hosszant a' kertí utakon több égett 8000 lámpánál; két igen tömött számú hangászkar váltogatva játszott nemzeti 's más jeles darabokat, érdemeseket a' felgyült nagyszámu jeles és számos vendégek gyönyörűségire. Mi kedves az „István“ név mind hajdanról mind jelenről emlékezve, két városi népünk előtt, különösen kitünteté az e' kertben megjelent sokaság, melly ámbár a' bémenetdíj 1 forint vala, még is majd négy ezerre ment; érzésük tolmácsaul a' jeles István nemzeti név iránt kedvesen szolgált többi elmés magyar versezetek közt a' közép oszlop alján ime' distichon:

„Hármas bérc István emléke, 's tövében öröklend
Emlékül István honfinak a' Dunaszirt!“

Kolozsvárott: az Erdélyi Hiradó e' következőket közli: Ns Marosszék fíjai hadadi báró Wesselényi Miklós urnak a' testvér két Magyar-haza előtt isméretes hazafiságát, a' késő maradék emlékezetébe az által kívánták örökíteni, mi szerint egy közköltészen vásárlandó marosszéki székely belső telek ajándékozása utján, a' tisztelt báró urat egy virágzó népességű nemes székely-szék kebelébe honosítani hazafi kedves kötelességöknek ismerték. Minekutána a' ns maros-széki székelység nagy részének, többnyire csupán hat váltó krajezárra terjedő, 's több lelkes polgárnak önkéntes részvételök által begyült pénzével Makfalván egy belső telek megvásároltatott, az arról készült hiteles adománylevél aug. 7ikén itten Kolozsvárott számos marosszéki minden rangu birtokosak jelenlétében gr. Toldalagi Zsigmond ur vezérlete alatt b. Wesselényi Miklós urnak ünnepélyesen által is adattott. A' tisztelt gróf ur hazafi érzékeny indulattal tolmácsolá a' ns Marosszékben lakó székely nemzetnek a' tisztelt báró ur hazafíi érdemei aránt hódolással viseltető indulatját. Báró Wesselényi Miklós ur a' tisztelt gróf ur kezéből az érdeklött adománylevelet lelkes beszéddel fogadá, mellyben

kijelenté, milly lelke mélyéből becsüli ezen adományt, 's mennyire ügyekszik azt a' nemzet boldogságára teendő szolgálattal megérdemelni. Ez uttal azt is kinyilatkoztatá a' tisztelt báró ur, hogy az ajándékozott birtokban egy nemzeti nevelő polgári (real) iskolát fog építtetni, ajánlván egyszersmind abban két r. katolikus és két unitarius gyermek neveltetésire örök alapítványt is, serkentő 's ébresztő példájaul annak, hogy a' nemzetiség szent céljára a' külön felekezetekre nem tekintő polgári 's vallásos türedelem legyen a' közvélemény ohajtása által is megszentelt eszköz.

Ó - Arad, közelebrül szabaddá kegyelmesen kijelentett, városa mindent megtesz, a' mi csak aug. 21ki beiktatási ünnepe' fényét 's diszét nevelheti. Ugyanis e' czélra f. hón. 17én ns Torontal megyei rác-Szentpéterrül kiindult báró Orczy Lőrincz főispán, mint kir. biztos ur elibe egész megyebeli Bodrog-helységig választottságot küldvén, ez üdvözölő küldöttség a' k. biztost számos polgári lovas katonaság- 's csatlósok kíséretiben jöve, Uj-Aradnál pedig két rendbeli nagy számu, zászlókkal felkészült lovas tisztelkedő 's előléptető bandériommal minden tartozékostul, czéhzászlók 's tömérdek néptömeg közt vezette kiki-fakadozó örömmézzel maga kebelébe. Itt a' városház előtt hintajárul leszállván a' k. biztos ur, miután a' hódolat- 's kedveskedésül ékes öltözetű fi- 's leány-gyermekektől csinos párnákon nyujtott arany 's ezüst emlékpénzeket elfogadá, virághintette úton 's virágfüzérek 's lombok alatt a' tanácssterembe fölvezettetett, innen pedig, a' szokott köszöntő beszédek végeztükkel ismét hintajaig, hova beszállván, az egész üdvözölő nép- 's katona-sereg közt a' vármegyeházhoz kísértetett.

Szerém vmegyéje igen fényes ünnepléssel igtatá székebe aug. 5kén kegyelmesen kinevezett uj főispáni helytartóját Bittó Albert kir. tanácsnok 's Arad megyei volt első alispán urat. Jelen voltak az ünnepen Arad, Bács, Verőcze, Pozsega megyék számos és igen diszes küldöttségei, a' diakovári káptalan, pétervári katonai parancsnokság, az ezen nevezetű 's bródi végvidéki, Schneller b., Hradeck gr. és Radossevich b. ezredek választmányai 's nagy számu más világi és egyházi férfiak. Az isméretes szokott igtatási szertartások, mint a' megyébe érkező helytartónak fényes fogadtatása, közgyűlésben előljárólag a' kegy. kir. kinevezés magasztaltatása, a' szomszéd hatósági küldöttségek üdvözölő tisztelkedési, választottság általi meghívás, hosszas „éljen-“ezés, eskütétel, háromszoros fölemelés, tisztjelek átadatása, 's a' t. közt, jeles volt a' főispáni helytartó urnak a' KK. és RRhöz tartott beszéde, valamint erre a' megyei főjegyző ur által mondott válaszbeszéd is, melly-

ben több nyomos tárgy részlet közt, érdemesen magasztalá a' ns. megyét, mint az ellaggott hajdan diszfényét, római császárok szülőföldét, a' világ kellemét, nagy és híres történetek terméke-mezejét, a' borág legelső honját; előszámlalá a' főispáni elődöket, ezek érdemes nyomait követésül ajánlván 's a' t. E' beszédek valamint a' többi ez alkalommal mondottak is szokás szerint nyomtatásra rendeltettek. Ezt délben nagy ebéd, és hosszas áldomások követték; estve pedig 300-nál több uri család lön hivatalos nyomtatott magyar levelkék által a' megyének adandó fényes táncmulatságra, melly diszének minden tekintetben bőven megfelelt. E' lakomázás más nap is folytatottatott.

Tudjuk, mint a' Honművész közelebb száma írja, mikép ifj. királyunk ő Fölsége hitvesestül nem régiben Badenből felső Ausztriába a' regényes vidékü Gmunden városba utazott eslei Maximilian főhg. látogatására, kinek a' nevezett városhoz közel Ebenzweyerben gyönyörű nyári kastélya van. Ide már előbb érkezék a' modenai uralk. főhg. Ferencz, fiai 's leányaival. Aug. 12kén Maximilian főhg. imént említett kastélyában ifj. kir. Fölségink tiszteletére fényes mulatságot rendelt, mellyre a' szomszéd ischeli furdöbül Zsófia főhgasszony is megjelent. E' nap estvéjén 9óra tájban a' majd két mérföldre terjedő tágas gmundeni tó, mellynek partján fekszik a' nevezett ebenzweyeri kastély, nagy számu esajkák segedelmivel kivilágosították, 's a' legmagasb bérczeken (mint Traunstein 's a' t.) nagy tüzek lobogtak, mellyek sugárai a' víztükrére leirhatlan tündér bájlatványt szórtak. E' ritka tüneményt láthatni, az egész környék 's furdökben mulató vendégek összeseregelve ladi-kokra szállottak, 's magok a' legfőbb uraságok is egy fölséges diszesítvényű esajkát foglaltak el. Ebenzweyer mellett, valamint a' víz hátán is egy műkedvelő nagy tüzi játékot ada, mellynek elragadó szépségét nem kissé öregbité a' kedvező idő kelleme, 's a' tó sötétsége. A' taraczkok 's a' tűzijáték végén ellövelt számtalan rakéták ropogásai mennydörgéskép hangzának vissza a' rémületes bérczek 's egyes szirthegek üregiből. Ezen ünnepléses mulatságra az ischeli furdöbül számos hazánkújai is megjelentek, kik egy esajkán együtt levén, midőn koronás ifjabb Királyunkhoz a' vizen közelitének, többszöri hangos „éljen“ kiáltással magyarul üdvözölék meg ő Fölségét, miért is ő Fölsége szinte magyar nyelven szives köszönetét Ferencz modenai főhg. által vala kegyes kijelenteni. A' mulatság még majd éjfélig tartott 's a' t.

Nagy-Váradról: Örömmel olvassa minden jobb keblű ember a' nagylelkű férfiak szép tetteit, mellyekkel főképp a' Haza 's Emberiség ol-

tárán áldoznak. Illyet tisztel N. Várad megyés püspökében Lajcsák Ferencz kir. tanácsos 's iskolai főigazgatóban, kit már kánonok korában is áldott az itteni közönség, 's a' rozsnyai püspökségre indultában könyes sohajtásokkal kísért. A' szeretett főpap innen, hol szinte szegények atyjának tanúsította magát, Nagy-Váradra megyés püspökképen visszaérkezvén, Janka József urnak a' nváradai nemzeti iskolák felügyelőjének nevelés körüli hosszas és hű fáradozásáért kir. Fejdelmüinktől nagyobb arany érdempénzzel történt jutalmaztatásakor, jeles mennyiséget adott olly czélből, hogy az a' nemzeti iskolákbeli tanítók közt osztassék föl; továbbá serkentésül az oktatók évi díjaik pótlására 11 ezer pengő fr. alapítani kegyes volt. Számos árva fiút 's leányt atyai gondal táplál, ruház, 's az e' végre szolgáló intézetekben neveltet; gyámolításul sok növendéknek állandó évpénzt osztogatván a' szülék gondjait enyhíti; tűz v. más baleset által károsult inségeskedőknek készséggel nyújtja segéd kezeit; szentegyházak 's iskolákra ezeket szentel, mint ennek a' szilágy-somlyói gymnasium 's a' nváradai alsó 's felső nevelő intézetek példás tanúji; legközelebb is egy dülő félben esüggedező nemzeti iskola gyarapítására 15 ezer tőpénzt örökített. A' gyászos emlékezetű görösmirigy bezuhantakor rettegés-enyésztésül 's közbátorsági oltalmul 12 ezer for. áldozott, tulajdon taksásit személyesen látogatva bátoritá, számukra orvosokat 's gyógyszereket rendelt és szükségükhöz képest segedelmet is nyújtott, szóval most is, halmozott és szorgos dolgai közt, naponként a' szegények körül atyáskodva jár 's így nem annyira magának mint az emberiségnek él.

Jövő vasárnap, azaz aug. 24kén 3 órakor délután a' pesti vakintézeti növendékekkel nyilvános próbatétel fog tartatni a' vmegyeház terebében, melyre minden emberbarát nagy tisztelettel hivatalos. Egyszersmind tudomásul közölte, hogy ezen intézet f. eszt. sz. Mihály-napkor a' királyutczában fekvő 's Valero selyemgyárának irányában eső, 758 számalatti megvett házba költözik által, 's a' hónapos próbatételek csak ezen időtől kezdve fognak itt az intézetben tartatni.

A N G L I A.

Az alsóházban Wood ur aug. 4én jelenté, hogy a' dissenterek iránti törvényjavaslatot jövő ülésben ismét indítványba fogja hozni; Wilks ur pedig, hogy biztosság kinevezésre fog indítványt tenni Londonban, és Anglia egyéb részeiben nemzeti egyetem fölállítása iránt. — Manchesterben 's vidékin jul. 30án példátlan zivatar dühösködött. Felhőszakadás 's jégeső iszonyu dulásokat tettek. Glossop-Dale mintegy lángban volt, 's az

okozott kárt többre becsülik 20,000 font sterling-nél. Számos embert részint a' villám sújtott agyon, részint a' földuzzadt hullámok sodrottak el. Ugyan e' sorsra jutott nagy szám juh, vad 's egyéb marha. Sok száz fa tövestü! csavartatott ki, sok helyen a' pázsit szakasztatott föl. A' rivancs v. jég-szemek nagysága átmérőben 1. sőt 2. hüvelyknyi volt. Az élet igen sokat szenvedett, és sok helyen valamennyi ablaküveg összezúzatott. Buryt 's vidékét is meglátogató e' szerencsétlenség. Hasonlót jelentenek Birmingham 's Lichtfieldből és másunnán is.

Pozzo di Borgo orosz követ a' fr. udvarnál a' Standard (tory-lap) szerint azt nyilvánítja, hogy ha csak egy fr. katona lépne is spanyol földre, ő utlevelet kér azonnal. Mihez képest nem bizonyos sőt nem is valószínű, hogy Franciaország e' cárvádásba egyenesen avatkozzék; az Albion, (szinte torylap) pedig azt hirli, hogy az orosz követ jegyzéket küldött az angol kormányhoz, melyben minden beavatkozás ellen kikelt a' spanyol ügyre nézve, 's két nap alatt egyenes választ kívánt szándéka iránt. — A' jó remény fokáról jött maj. 16ki hírek Mokka bevételét jelentik 40,000 beduin által, miután a' 600 főbül álló török őrség vitézül védelmezte magát egy ideig, 12ten a' keletindiai társaság egyik hajójára menekedtek, 's köztük a' kormányzó is. A' város 3 napi rablás és pusztításnak hagyatott martalékul, holiszonyu dulogások történtek. Az angol ügyvivő személye 's tulajdona, ugy szinte azoké, kik lakjába menekhettek, tiszteletben tartatak.

Egy londoni levelező következőleg írja le az angol alkotmányt: „Az angol alkotmány eddig aristokrata-monarchiai volt, 's foglalt magában némi korlátozott befolyásu demokrata elemeket is. A' reformtörvény a' korona és aristokratia befolyását visszanyomta, a' demokratia tulnyomó lett az alsóházban; e' nyilvános hatalom igazi helyén, némmelnyik tagja, egyszersmind nagy néptömegek vezére és képviselője, helyzetével az alsóházban mint hatalmas daemagog, társaival a' kormány és udvar ijesztésére él vissza. Másik londoni levelező aug. 1ről ekép: „Ma van azon nap, mely a' britt birodalomban valamennyi néger rablánczát megoldja; szép nap, melyet ezrenként fognak ezen országban imádság 's jótékonyasággal, 's különösen a' megszabadultak oktatására 's nevelésére szánt pénzalapok öregbitésével megülni 's érdemes, hogy minden emberbarát is e' földön megüljje. Grey lord legszebb koronája ez, mely sokáig fényleni fog, midőn az ellene irányzott mérges sziszegletű nyelvek már régen csnémultak. Igaz, hogy ezen négererek állapotja elsőben is csak ugy nevezett inas v. tanítványi időre változik, de hisz ez által nem

lesz állapotjuk rosszabb, mint egyéb inasnak Angliában, kiket, ha dolgozni vonakosznak, fogházba vethetni. Sőt annyival szerencsésbék az inasoknál, hogy hetenként legalább 3 nap alatt senkinek, a' törvényen kívül, alávetve nincsenek 's hatalmokban áll, szorgalom és takarékoság által inasságuk rövidítését megvásárlani. Szóval: sor-suk, mennyire t. i. a' viszonyok engedhetik, saját kezeikben van. Azonban sokan morognak a' 20 millio miatt, melly által ezen szabadság vásároltaték. Igaza volt O'Connellnek, midőn fölkiálta: „Ha mi irlandiak feketék volnánk, ugy száz ezreket, 's milliókat adnának, hogy jogainkhoz juthassunk“ 's a' t. 'S tovább így „Azonban a' great agitator (nagy izgató) ért azon titokhoz, mellyek a' nemzetet és kormányt rábirja lassanként, hogy az irlandiak iránt is igazságosak legyenek, bár fehérek. O'Connell most, mióta a' ministerium a' kénytető törvényből a' kérdéses záradékokat kihagyta, csupa nyájasság, dicséri a' ministeriumot szüntelen, mind ben a' házban, mind kün. — Ujyorki hirlapok azon kinevezéseket közlik, mellyeket Jackson ujabb időkben tett; azon hirt is terjengetik, hogy Jackson le akar hivataláról mondani, melly esetben az alelnök (van Buren) lenne törvényes elnök. — Rióból jött hírek után a' kamarában azon kérdés volt vita alatt: valljon törvényesen bocsáttatott é el az ifju császár nevelője 1833 decemberében azon gyanúra, hogy az akkor történt nyugtalanságok előmozdításában részes volt. Fölfedezték, hogy néhány, a' kinestárba követelt pénzzállításról szóló nyugtatvány hamis koholatú, mi nagy háborgást okozott, a' financzminister elbocsáttatott, 's a' tengeri minister beadta lemondását. Mint hirlik a' d. Pedrot élteiglen Braziliából származó törvény keresztül ment, 's a' császárné számára indított pénzajánlat nagy többséggel félre vettetett. A' kereskedés langy volt.

A' felső házban aug. 5én Londonderry marq. a' külső viszonyok iránt megjegyzé, hogy ő indítványát két részre osztja, 's elsőben Anglia viszonyait kívánja megemlíteni a' külföldhöz általjában, azután különösen a' négyes szövetséget szóba venni. Az utolsó ministerium olly tökéletlen egyezkedésekbe bocsátkozott, mellyel Europa 1814. erős állását annyira megrendíték 's másiták, hogy bármilly igazgatás is bajjal lenne képes a' békefontartásra biztos utat választani. Előhozza erre Belgium állapotját, Ancona megrakatását, Algier elfoglaltatását, 's azt állítja, hogy ha az angol ministerium szabadságot von magának az 1814ki szerződéssel ellenkezőleg intézni el Belgium állapotját, meg nem tilthatni Russziának is, hogy épen az. n szerződéssel ellenkezőleg avatkozzék kelet

ügyébe. Anglia az által, hogy a' lengyelekért közbenjárult, Russziát nem kedvezőleg érinté. Megbontakozván Oroszországgal attól félhetni, hogy Prussziával 's Ausztriával sem fog azon egyetértésben maradhatni, mellyben eddig volt. „'S ha, így kiált föl, e' három nagy hatalom szoros barátságát és segedelmét csakugyan elvesztettük, mit nyertünk kérdem e' veszteség pótlására? Elsőben is ime a' mi nagy mindenható szövetségesünk Lajos-Fülöp, azután d. Pedro Portugáliában, Leopold király, Otto király, a' német propagandisták 's a' belga liberalisok. Ezek pótlékunk az elvesztett három europai nagy hatalomért. „Kiereszke-dék azután Lajos-Fülöp kormányára, kit zsarnokabbnak feste X. Károlynál, 's kinek azt lehetne minden tettéből következtetni, hogy Francziaországot csak erőhatalommal kormányozhatni. Ezután a' négyes szövetségre jött. Elsőben is az ellen panaszkodott, hogy Anglia d. Miguel ellen lépett Portugáliában föl, holott d. Miguel inkább Anglia barátságát érdemlette volna meg. Kérdé azután: valljon a' ministerek d. Carlost spanyol királynak nem fogják é elismérni? végzetül kívánta: küldessék ő Fölségéhez fölírás azon kérelemmel, hogy a' négyes szövetséget tárgyazó irományok 's levelezések közöltessenek.“ Indítványát Wellington hg. támogató. Felelt neki Melbourne l. 's a' kívánatot idéltlen, oktan 's illetlennek nyilvánította, mondván, hogy a' szónok ezt maga is érzette, mert egészen más dolgokról beszélt, mint a' négyes szövetségről. Szóval e' fontos tárgyat olly könnyelműség 's általányossággal adta elő, hogy azt minden pontiban kísérni magát kötelesnek nem véli. „A' nemes lord, így szólt Spanyolországra térve, azt kérdi tőlünk: megfontoltame, kinek van a' spanyol koronához joga? én ezt nem fontoltam meg. E' kérdést mások itélték el helyettem. (halljuk! halljuk!) Ezen ország szerkezült hatóságai a' királyné részire nyilatkoztak, 's ő Fölségének ajánltatott választások tárgyát elismérni. A' sali törvény szoros vizsgálatára köteles nem vagyok, hanem elégnek tartom, hogy a' cortesek a' királynét kormányzójuknak választották. „Lajos-Fülöp és X. Károly kormánya közt azon nagy különég van, hogy l. mindent a' kamarák egyezési-vel tesz, Károly pedig mindent a' nemzet képviselőji megegyezte ellen tett.

FRANCZIAORSZÁG.

A' követházban aug. 7kén Dupin ur 321 szavazó közt 247 szóval elnökké választott. Versenytársai közül Lafitte ur 33, Royer Collard 24 szót nyert. Alelnökké Calmon és Passy nevezettek. — A' Journal des Débats aug. 8ról, azon, a' Morning Chronicle által adott hirt, mint-ha a' spanyol kormányzó királyné, franczia bea-

engyelekért
rinté. Meg-
etni, hogy
on egyetér-
olt. „S ha,
zoros barát-
ztettük, mit
ára? Első-
vetségesünk
iában, Leo-
pagandisták
az elvesz-
Kiereszke-
kit zsarno-
lehetne min-
eziaországot
zután a' né-
len panasz-
pelt Portu-
Anglia ba-
zután: vall-
álnak nem
küldessék ő
hogy a' né-
s levelezé-
llington hg.
a' kívána-
lványította,
is érzette,
mint a' né-
árgyat olly
a elő, hogy
elesnek nem
yolországra
e, kinek van
m fontoltam
ttem. (hall-
t hatóságai
Fölségének
rni. A' salí
m vagyok,
esek a' ki-
„Lajos-Fü-
agy külön-
egyezési-
zet képvi-
in ur 321
tatott. Ver-
Collard 24
Passy ne-
aug. 8ról,
hirt, mint-
nezia bea-

vatkozásért folyamodott volna, alaptalannak nyilvánítja. — Aug. 6kán a' National feljebbvitelét a' cassatioszék egyesült kamarája félreveté 's az 1834ki National azonságát az 1833ival elhatározta. Következő a' cassatioszék ítélete, mellyben aug. 6án a' National feljebbvitelét félreveti: „Megfontolván, hogy ezen ügyben nem az volt a' kérdés, volt e joguk a' National részvényeseinek, a' törvényszéki viták közzé tételének tilalma után új hirlapot alkotni, mi ezáfolthatatlan; hanem hogy ítélje a' kir. törvényszék el, valljon létesült e új hirlap valóban 's ezen lap álladalmát 's alkotó tetti dolgait a' szerint méltassa; megfontolván, hogy a' kir. törvényszék Rouenben főképen azon álladalom öszintesége vizsgálatát véve szemügyre, melly a' National ellen hozott elítélésre következett; megfontolván, hogy a' kir. törvényszék ezen álladalom méltatásánál az irományokban, 's a' lap szerkesztői vallomásiban azon tanúbizonytságot találta, hogy a' National címéhez toldott 1834. évszám csak arra volt kigondolva, hogy ugyanazon lap folytatása elburkoltassék, 's az által az elítéltetést kikerüljék, melly alá a' részvényesek magokat többé vetni nem akarák; megfontolván, hogy a' kir. törvényszék olly kérdésről ítelt, melly illetősége alá tartozék, 's hogy, midőn a' National törvényszéki viták közzé tételétől eltiltá, csak a' szajnai törvényszék ítélete végrehajtását biztosítá, és semmi törvényt nem sértett meg: ezek miatt a' cassatioszék a' följevittelt félreveti. — Aug. 1ről Toulonból hírlík, hogy a' Levanteba készülő hajóserég induló félben van. — Egy levelező Parisban szállongó hírek után állítja, hogy Thiers ur a' tőzsér-csarnok (Börsenhalle) utóbbi ingásiban 3 milliót nyert. — Emlegetik, hogy a' kamarák fölírásában a' királyhoz kért fogják azt, eszközöljön boesánatot az orosz kormánytól a' lengyelekre, hogy ez által is könnyüljön a' korm. költsége.

Egy párisi levelező így rajzolja Franciaország első állását: „Franciaország délszakában republicanus érzelmek uralkodnak, 's lángoló magaskodásokra (exaltatiókra) képes. Provenceban a' két demokratia legelkeserűtebb hívei szenvedélyesen egyesülnek az igazgatási szellem ellen. Nismesben legitimista 's jacobinus gyűlölség szenderg hamu alatt. Toulouse hüsebb, hanyagabb, 's itt az igazgatás túlnyomó tekintettel bír. E' délszaki részeken általjában elég csirája fekszik az egyenetlenségnek. De Bordeauxtól Lionig, e' két, 's különösen ez utóbbi várost 's a' kevéssé ministeri Limogest kivéve, a' helyes-középnek (Juste-milieu) kedvező szellem uralkodik. Vendée 's Burgund függetlenek a' kormánytól legitimista és republicanus irányikkal, mellyek Bretagneban szem-

beszökő ellenkezésben mutatkoznak. Minél közelebb ér az ember a' fővároshoz, annál elhatalmasultabbnak látja az orleanismust. Kisdéd ellentétel látszik Rouenben 's Normandia néhány helyein. Többnyire új dynastia érdekei uralkodnak ott. Champagne 's Lotharingia nagy részben hódol, de Metzben oppositio uralkodik és Strassburgban, hol republicanismus mutatkozik. Lilleben 's Flandriában a' nemesség 's papságnak még befolyása van. Egészen az ország nyugalomra készül, 's zendülésre többé nem igen fogékony. — A' strassburgi nemzeti őrség nagy része ellenmondást irt alá az igazgatás ellen, melly az ottani nemzeti őrséget föloszlatá, főpontjai ezek: A' föloszlató rendelésnek, hogy kötelező erővel bírjon, szabályosan kellett volna közzé tétetnie; míg ez meg nem történik, addig minden polgár jogozva van végrehajtásának ellenszegülni. Továbbá kimondatik, hogy a' föloszlató rendelés magában a' lefegyverzést még nem vonja maga után, minthogy a' törvény azt nem csak nem rendeli, hanem inkább nyilvánítja, hogy a' nemzeti őrség főmaradó, azaz, hogy a' föloszlatás ellenére is még mindig főáll; törvényszerűleg megmaradhat tehát minden egyes nemzeti őrs föloszlatás után is, míg az új szerkesztés megtörténik, melly a' föloszlató rendelésre szükségképen következik. Fölszóllatnak azonban a' polgárok: ne szegülnének ellen, midőn a' hatóságtól szabály- és törvényszerű fölszóllítás jó hozzájuk. E' fölszóllítást azonban csak a' helyhatóság teheti a' polgárok házában, és senki sem adja fegyverét oda anélkül, hogy törtévényt (Revers) ne kapjon erről, mellyet a' bíró, vagy más tisztviselő írjon alá, kire t. i. a' bíró ezt bizandja. — Choppin d'Arnouville ur parancsára jul. 31én reggel megjelent a' rendtiszség Beranger, Hey, Liechtenberger és Scherz uraknál, hogy a' fenérintett ellenmondást, az aláíró polgárok névjegyzékivel lefoglalja. A' biztosokat, kik a' megyeispán parancsából e' munkálatra ki valának küldetve, rendőrök kísérték, 's előgondoskodásból a' hajduság egy része is fegyverben állott. E' polgárok azonban, kiknél a' rendtiszség megjelent, vonakodás nélkül átadák a' kértetket, 's annál inkább, mivel a' nélkül is nyilván kimondták a' lapokban, hogy az aláírás nálok áll nyitva, 's néhány nap mulvást az ispán az aláírtak neveit a' hirlapokban úgy is fogta volna olvashatni. —

A' követházban aug. 9én Dupin ur, a' ház elnöke következő beszédet tartott: „Uraim 's társaim! Az előbbi kamarát csak azon föltétel alatt lehet föloszlatni, hogy az új törvényhozó gyűlekezet az alkotmány 42ik cikkelye által kitűzött idő alatt ismét összehívassék. Az alkotmány e' határozást azért teszi, hogy a' parlamenti hatalom

teljesületlen ne maradjon tovább, mint a' mennyi idő megújítására mulhatlanul szükséges. Az új követek kötelessége vala tehát helyeiken megjeleniök, 's összealkotni (constituálni) magokat. Negyedszer részesülök e' kamara-elnökségi tiszteletben. Aug. 7kén, azon napon t. i., mellyen az 1830ki alkotmány e' teremben elfogadtaték, választva, 's azon nap beiktatva hivatalomba, mellyen a' francziák királya arra e' helyen megesküött, méltán vagyok büszke arra, hogy ismét megnyerém e' gyülekezet megtisztelő választását, mellynek ülései által elhatározó befolyással kell az országjövendőjére lennie; olly kamaráét, mellynek lényegesen föntartó természetü föladása abban áll, hogy a' királyszéket, 's az előbbi gyülekezetek által alapított status-intézkövényeket, megerősébbítse. — Bizom benne, hogy mi eskünkhöz hiven, melly ránk nézve nem csupa hang, elszántak vagyunk nem engedni, hogy juliusi revolutiónk törvényszerűsége, az általa alapított kormány népszerű elve 's föllálásának jogszerűsége megtámadtassék 's kérdésbe vonassék. Az 1830ki alkotmányos szerződés, a' nemzeti dynastia, ezek azon pontok, mellyekből indulunk; ez azon kör, mellyben ezentul minden alárendezett kérdésnek mozogni kell. Mint az urak kiváltságainak buzgó védelmezője, szabályaik megtartására szorgosan ügyelve, mindenek iránt a' részrehajlatlanságot fogom kötelességemnek tekinteni, 's azt adom még hozzá, hogy az felel lényegesen hajlandóságimnak is meg. De rosszul volna ez gyöngeség által biztosítva: szilárdságot kíván az, azért szükség esetén az urak segédelmére számolok. Uraim! vigyük az ország dolgait egy értelemmel, egyezve, a' nélkül hogy pusztá theoriákba tévedeznénk, mellyek keserű szóváltással vagy régi vádak ismétlésivel mérgesítvék. Fussunk versenyt, de csak a' hazai ügy iránti buzgalomban, a' hazafiságban 's ügyességben! Tanácskozzanak az urak az előadandó törvényekről javítás és haladás szellemében, olly multnak tapasztalási által fölvilágosítva, mellynek visszaemlékezése ne hiu rettentő kép, hanem hasznos útmutatás legyen arra, mikép kell ama' szirteket kikerülni, mellyeken a' hatalom és szabadság lassanként szétpattannak. Különösen kell financi helyzetünkkel foglalkoznunk. Hijában fejezé ki a' kamara három egymás után következett föirásiban, mi fontos oda ügyekezni, hogy a' kiadások egyensúlyba jussanak a' bevételekkel, 's a' ministerek szorososan utasíttassanak a' költség kitételeire. Mindig ellenkező történt; mindig fölmulták a' kiadások a' bevételt 's folyvást tulleptek a' törvényesül engedett hitel határin. Azonban a' követháznak, uraim! kezdeményi joga van az adó-kivetésben, ajánlatival határozza meg a' terhek

mértékét, mellyeket az országra rakhatni; a' követház nem türheti, hogy a' megtörtént tett után kényszeríttessék azon későn felhozott ellenvetéssel, hogy meg kell azt fizetni, mi egyszer, habár engedelmen kívül is, ki van adva. Ha az eddigi törvényhozás elégtelen arra, foganatosb eszközt kell az ellen keresni; a' kamara valóban teljes figyelemmel lehet e' tárgy iránt, ha az adóügyben az őt illető felsőséget megsemmisíteni, ha a' nemzet szeméi előtt azon polezról lesüllyedni nem akar, mellyen áll, 's mellyet az alkotmányos hatalmak közt főn kell tartania. (Hangos tetszés a' széleken.) Uraim, 's érdemes társim! Első összejövételünk hihetőleg rövid lesz, de azon hasznot fogja ránk nézve hajtani, hogy a' kamara önmagával megismérkedhetik, 's azon szellemet, melly lelkesíti, kimutathatja, saját erejét kifejtheti, a' külföldnek tiszteletet, a' hazának bizodalmat sugalhat. (uj tetszés a' széleken, a' centrumban hallgatás.) Uraim! a' kamarák szerkesztve vannak. — A' páirkamara aug. 9én a' válaszfölrirásról tanácskozott 's hosszu válaszfölrirást szavazott 82 szóval 9 ellen, (közlünk belőle jövő számunkban) hű viszhangja ez a' kir. trónbeszédnek.

SPANYOLORSZÁG.

Gen. Rodil beküldé a' kormányhoz hivatalos tudósítását eddigi hadmunkálati fölöl, mellyek rövid veleje imez: A' fővezér legelső munkálata volt, a' sereget, melly vezérlése alá adatott, eggyé olvasztani, vagy is az éjszaki tábort, a' Portugáliából jöttel és a' baski tartományokban voltál egyesíteni, uj szakaszok 's csapatokra osztani, 's így kezdeni meg hadi mozgásait. Ez egyesítés 's fölosztás Puente la Reynánál történt. Gen. Anleóra volt bizva első mozdulatot kezdeni az által, hogy Pamplonát vevén véd- és seregülő-pontul, onnan az ellenség közösülését Riverával vagy az ország belsejével, vágja el. Más két gyalog osztály, ugyan e' kezdő hadhoz közel jul. 22kén Muez és Borunda felé indított meg. Ez nap a' biscayai hadlábak gen. Espartero, El-Pastor és Carrera vezérlétük alatt Salvatierrához pontosultak. Az insurgensek Borundában valának összegyölve, együtt a' biscayabeliekkel. E' volt a' két had állása, midőn 23kán a' királynée közvetlen maga a' fővezér vezetése alatt a' völgybe előnyomult, 's főszállását Charri-Aranazban ütötte föl. Látván az ellenfél e' közelítő mozdulatot, három külön szakaszra oszlott 's ugyanennyi irányban vonult szét, két osztály a' hegysornak vágott, melly Navarrának Guipuzcoától választó határa, a' biscayaiak saját tartományuk felé, és Zumalacarréguy hadrésze Olazagoitia és Ciordiának. Ez utóbbival hamar csatára került a' dolog; az ellenség kényte-

len volt hatalmas állásit abban hagyni 's különféle irányokban hátrálni, három egész mérföldre üzetvén folyvást azon ponttól, hol a' harez kezdetett. Elhatározó lett volna, mint a' vezér jelentti, ezen ütközet, ha a' sűrű erdőség bérczes völgyek közben az ütközet helyétül hosszant nyulva, nem akadályozá vala az illő üzést. 26kán Espartero és Carrera csapati kívánatosan egyesültek a' Salvatierrában levőkkel. El-Pastor egy nappal előbb Guipuzcoa ellen indult. Amos ezredes az ő lovasságával Vittoriába küldetett, honnan 27kén uevezetes mennyiségű élelem-szállítást eszközölt a' Borunda völgyben állomásozók ellátására. Bedoyer és Iriarte generálok Biscayát járják egyező irányokban. Két nevezetes pont szemeltetik ki a' csapatok közösülési helyéül, Guetaria Guipuzcoában és Bermeo Biscayában; e' két hely egy pár nap alatt fontos erősséggé alakított, 's Bermeoba a' truxilloi ezred helyeztetett őrcsapatul. Ennyi 27keig a' munkálatok folyama, mellyből ugyan elhatározót nem sejdíthetni, világos azonban a' haditerv, mellynél fogvást az ellenség összeszorítatása vagy inkább a' francia szélekhöz takarítása vétegett fő czélul.

Moniteur: A' kormány (francia) Saint-Pébül aug. 7keig terjedő híreket vón a' spanyol hadak munkálati felől. E' szerint Rodil ugyan 7kén elfoglalta Elisondót 6000 emberrel. D. Carlos sebes futással menté magát meg 's Leyssa felé tartott. Igen számosan kezdenek költözni által hozzánk; Zumalacarréguy felesége 's gyermekei 6kán jövének át Ainhoába. E' rövid tudósítást következő jegyzettel kíséri a' j. des Débats: Leyssa v. Leyza hova d. Carlos futamult, 7 v. 8 mérföldre fekszik nyugotszakra Elisondótul, négyre San-Estefantul 's kilenczre a' francia határszéltül; e' szerint a' hg., mi jegyzésre méltó, nem tartott francia határok felé, hanem inkább Villafrancának, miből nem alaptalanul azon szándékát következtethetni, hogy Villafranca 's Tolosa közt keresztül a' vittorai országuton egyenest Biscayába törekszik. Mint-hogy továbbá nem mondatik, minek következtében foglalta el Rodil Elisondót, az insurgensekre nézve azt gyaníthatni, hogy a' heglánczon valahol keresztül törék magokat, 's így a' bekerítésből kimentek, ez által azonban többé nem vergődhetnek egyesítő munkálati pontra 's mint szétszakadoztaknak esupán a' hegyekben bolyongás marad további hadsorsul. — Madritban a' procurador-kamara elnökségére kijelölt 5 tag közül a' kormány gr. Almodovart nevezé ki elnökül, 's d. Dfego Medranot alelnökül. A' procereknek, már általuk egyszer említett czifra tisztruházatjok ebbül áll: rózsaszín palást nyest prémmel és gallérral, mellyen töröny és oroszlán van himezve; krisztina-

kékszin, aranyhimzetű és fejr béletű köntös; végre kerék kalap, fejr tollakkal.

P O R T U G Á L I A.

Angol hírlapok Lissabonbul jul. 19kérül ezeket jelentik: Az isméretes ferenczi szerzetes atya Braga, ki Estremadurában egy csoport guerillát vezérelve olly rettentően dulakodott, végre elfogatott 's Thomarbul a' törvényszék által küldetett Lissabonba. Asseiceira és Atalaya közt az ellene feldühült népsokaság elállotta útját, kiragadá a' vezető kiséret kezébül, 's agyonverte. Megjegyzi erre a' lissaboni kormány-hírlap, mikép a' népnek imé' saját bosszuvétele nem kis büntetést érdemlene, ámbár nem tagadhatni más oldalrul, hogy a' megöletett maga vonta magára isszonyu tettei által a' népnek ez igen is igazságos elkeseredtét. — D. Pedro annyira föllábadt már, hogy szokott setalovaglásit egy idő óta ismét üzheti; jul. 26kán hitvesével 's a' kis királynéval Portóba szándékozott utazni, 's ott egész aug. Skaig mulatai. — Az egyházi és nemzeti jószágok eladatásának igen jó foganatja lett, a' portugáli statuspapirosok böcse miatta 80rul egész 97ig emelkedett.

S C H W E I Z.

Az aug. 4ki vitából azon kérdés fölött: ideje volna e' most a' szövetség-vizsgálatot elővenni, következő töredéket közlünk: Zug követ ur utasításánál fogva köteles nyilvánítani, hogy megbizóji e' mostani időt szövetség-vizsgálatra nem hiszik alkalmasnak. Azonban ezen utasítások olly időben adattak, midőn a' külfölddel aggasztó bonyoltságok forgottak fön, mellyek most elintézték, honnan valószínű, hogy cantonja (megyéje) nem volna teljességgel idegen illő javítások elfogadásától. A' szülő ez uttal szabadelmű nézeteit fejté ki. Freiburg tiszteletbeli követe telve volt ez alkalommal szeszéllyel. Azoknak, kik a' mostani időt nem vélik helyesnek vizsgálatra, megjegyzti, hogy az 1815ki szövetség hijányait már akkor eleinte elismerték; csak épen a' most ellenszegülő megyék nem birták magokat sokáig annak elfogadására határozni. De a' szükség kényszeríté őket, látván, hogy további egyenetlenség fenyegeti a' szabad Schweizot. Reménylették, hogy majd nyugottabb idők lesznek, 's azok alatt a' hijányokat majd kipótolhatni. A' nyugottabb idők eljöttek, 's mi elaluttunk; a' nyugalom majd 15 évig tartott, 's azalatt folyvást szendergettünk. 1830ban ismét mozgékonyabb idökre viradtunk, 's a' népben azon ideák, mellyek már az előtt támadtak benne, hangosakká lettek. E' kívánatok egyike a' szövetségi alkotmány javítása is. Már most megint az a' válasz, hogy izgékony idő nem alkalmas illy kényes vállalatra. Szeretné tehát tudni, melly idő lenne alkalmas erre? Ha az ember

igen állhatatos, veszélyben forog, nehogy zendítővé legyen: ha pedig minden ujításnak ellenszegül, akkor könnyen zendülést okoz. Nyilvánítja továbbá, hogy megyéje valamint önállóság 's függetlenül lépett a' szövetségbe, úgy fen is akarja önállóságát 's függetlenségét tartani, 's míg minden javításra kezet nyújt, olly egységi rendszerről semmit sem akar tudni, melly nemcsak a' megyék önállóságát 's függetlenségét megsemmisítené, hanem egyszersmind az igazi szabadság is keveset nyerne. Szinte olly kevéssé ohajt Freiburg népe olly alkotmányi tanácsot, melly alatt csak rejtett unitarismus kerestetik. Némelly kül hatalmak t. i. a' német szövetség példájaként örömezt olly közep-tanácsot ohajtanának fölláítani, melly az egyes megyék belső viszonyaiba is behatással bírna, azaz, melly a' megyék önállóságát 's függetlenségét megsemmisítené, mint Németországban az egyes statusoké meg van semmisítve. Kikel azután ama' kifejezés ellen „Szövetség - alkotmány“ mellyet már gyakran hallott. Nézete szerint szövetség - alkotmány Schweizban ninesen, hanem csak, szabad szatusok szövetkezése v. egyezése. Magában a' közbenjárói oklevélben is vagyon ugyan egyes megyék alkotmányiról, de nem szövetségi alkotmányról hanem egyszerűen szövetkezésről — acte fédéral — szó. 'S a' közbenjáró oklevél is mellynek e' dologban tulajdonithatni határozást, azt mondja bevezetésében, hogy a' dolgok természetinél fogva csak szövetségi rendszer illik Schweizhoz. 'S végre az határozaték hogy a' szövetség-vizsgálat országgyűlési biztosság által történjék meg.

NÉMETORSZÁG.

Hessz n. hgségből aug. 9ról ezt írják: „A' mi idei országgyűlésünkön, mint tudva van, indítványt tettek a' sajtószabadság megújíttatása iránt, mit alkotmányunk 35ik cikkjénél fogva kívántak. A' kormány a' hűdöttséggel tartott értekeztekor határozottan kimondotta e' tárgyban nézeteit, nyilvánítván: hogy a' Trommler követ által tett indítványra soha sem állhat. A' német szövetségi oklevél sajtószabadságot nem biztosít, annál kevésbé korlátlant, hanem csak azt igéri, hogy a' szövetség-gyűlés a' sajtószabadságról egyenlő rendszabásokat hozand, 's a' szerzők és kiadók jogait utánnnyomatás ellen biztosítandja. Az 1819 sept. 20ki szövetség-végzés e' 18ik cikkely értelmében tett is rendeléseket. A' hessz alkotmány későbbi 35ik cikkelye az említett 1819 sept. 20ki szövetség-végzésnél szabadnak nyilvánítja ugyan a' sajtót és könyvkereskedést, de a' visszaélések

ellen önálló vagy jövendőben hozandó törvények megtartatási föltéte alatt. Minthogy tehát a' hessz alkotmány a' visszaélések ellen semmi új törvényt nem hozott, ez által ama' szövetségi végzést, 's a' szövetséggyűlés összes viszonyát a' sajtóügyhöz világosan elismerte. De azonkívül is az 1819ki sept. 20ki követségvégzés régibb a' hessz alkotmánynál, ereje is kötelezőbb tehát annál, azaz, a' német szövetség egyes apró statusinak semmi felsőségek sincs, hanem belső rendezkedéseikben is a' nagyobbaktól függenek. — Offenbachban új próféta támadt. Egy, 26 éves Herman nevű paraszt suhancz, ki eddig példás életet élt, egyszerre népszónokul lépett föl. Azt állítja, hogy husvétkor isteni jelentés őt arra határozta, hogy a' népet oktassa. Beszéli tudniillik, hogy egykor udvarában némi, szokatlan alakja végett a' mezőről magával hozott, kövön ülven egyszerre fehér felhő bocsátkozék rá, és szózat adá abból új hivatását tudtára. Erre a' bibliát még szorgalmasan forgatá mint azelőtt. Azon kö, mellyen állt, a' jelentés alatt megrepedt, 's a' hasadásban bibliai jegyek láthatók. Előadásit először szobájában tartotta kevés hallgató előtt, de lassanként hirtelen terjedt, 's utóbb úton ut félén is vala kénytelen oktatni, mivel hallgatói száma százakra, utóbb ezrekre szaporodott. Egyéb dolgait azonban hiven végzi, 's előadásit minden reggel csak azok bevégezte után tartja.

D Á N I A.

Nyilvános lapok szerint aug. 5ről, itt 3 hét óta, 20—28 foknyi hőség uralkodik, mi e' hidegvett 's gyakran didergő éjszakai tartományban valóban sok. Számos eset történt, hol az emberek különösen aratásközben halva rogytak össze. Az iszonyu szárazság a' kutakat is kiszikkasztá. A' fák és mezőség őszi színben sárgadoznak. Egy gothenburgi lap néhány hirtelen halálozást említ, mellyek hasrágással kezdődtek, mit azonban nagy hőségnek tulajdonítottak: de fájdalom! aug. 2ről jött hírek minden kétségen tul teszik, hogy Gothenburghban a' cholera valósággal kiütött. Néhány nap alatt 30 ember halt meg. A' színházak 's egyéb nyilvános mulatóhelyek bezárattak; az utlevelek azonban mindedig egészséget hirdetnek. — Déli Holsteinban az aratás nem igen kecségtető. Különösen kevés a' zab. Mi legszomorítóbb, az a' burgonya szűk termése, noha virágokrétája 's levele elég buján mutatkozik. Rettegőködve várja e' vidéken a' burgonya-szüretet a' szegénység.